

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 kap 1 § i arbetsavtalslagen och 13 kap. 15 § i lagen om sjöarbetsavtal

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen och 13 kap. 15 § i lagen om sjöarbetsavtal (RP 215/2022 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Elli Nieminen, arbets- och näringsministeriet
- jurist Paula Ilveskivi, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- direktör Minna Ahtiainen, STTK rf
- ledande expert Miia Kannisto, Akava ry
- expert Suvi Lahti-Leeve, Finlands näringsliv rf
- sakkunnig Atte Rytönen-Sandberg, Företagarna i Finland rf
- professor (emeritus) Niklas Bruun
- professor Ulla Liukkunen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att arbetsavtalslagen och lagen om sjöarbetsavtal ändras.

Enligt förslaget ska arbetsavtalslagens tillämpningsbestämmelse ändras så att det i den införs en bestämmelse om en helhetsprövning i sådana fall där karaktären av det rättsförhållande som gäller utförande av arbetet också efter en bedömning av om de lagstadgade kriterierna för ett anställningsförhållande uppfylls förblir oklart eller lämnar rum för tolkning. I helhetsprövningen av rättsförhållandets karaktär ska hänsyn tas till villkoren för utförande av arbete, de förhållanden under vilka arbetet utförs, parternas avsikt i fråga om karaktären av det rättsförhållande i vilket arbete utförs samt andra faktorer som påverkar parternas faktiska ställning i rättsförhållandet.

Syftet med propositionen är att precisera och förtydliga definitionen av begreppet anställningsförhållande i oklara och tvetydiga situationer, särskilt när det gäller gränstragningen mellan arbete i anställningsförhållande och arbete som företagare. Målet är att göra det lättare för dem som

Betänkande AjUB 24/2022 rd

tillämpar lagen att avgöra den rättsliga karaktären av ett förhållande i vilket arbete utförs i situationer där det finns oklarhet i fråga om den rättsliga ställningen för den som utför arbetet. Propositionen utgör ett led i genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering.

I bestämmelsen om framläggning i lagen om sjöarbetsavtal ska det dessutom göras en korrigerande av teknisk natur.

Avsikten är att den förstnämnda lagen ska träda i kraft den 1 juli 2023 och den sistnämnda lagen så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att arbetsavtalslagen och lagen om sjöarbetsavtal ändras. Propositionen utgör ett led i genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Den har beretts på trepartsbasis i en lagstiftningsarbetsgrupp under ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen. Alla arbetsmarknadens centralorganisationer var representerade i arbetsgruppen.

I 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde. Enligt 1 § i arbetsavtalslagen tillämpas lagen på ett sådant avtal (*arbetsavtal*) genom vilket en arbetstagare eller arbetstagarer tillsammans som ett arbetslag förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivares räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag.

Bestämmelsen om lagens tillämpningsområde föreslås bli preciserad så att det till paragrafen fogas en bestämmelse enligt vilken frågan om den rättsliga karaktären av ett anställningsförhållande i oklara och tolkbara fall avgörs genom en helhetsprövning. I helhetsprövningen ska hänsyn tas till villkoren för utförande av arbete, de förhållanden under vilka arbetet utförs, parternas avsikt i fråga om karaktären av det rättsförhållande i vilket arbete utförs samt andra faktorer som påverkar parternas faktiska ställning i rättsförhållandet.

De arbetsavtal som definieras i arbetsavtalslagens tillämpningsbestämmelse och anställningsförhållanden som baserar sig på den har förblivit nästan oförändrade i redan cirka hundra års tid. Den nu föreslagna ändringen har ansetts nödvändig på grund av en kraftig förändring i sätten att utföra och låta utföra arbete. Bakom nya former av att låta utföra arbete, såsom olika företagarliknande arbetssätt, ligger förutom det sätt att arbeta eller låta utföra arbete exempelvis inom delnings- och plattformsekonomin som uppstått i och med digitaliseringen också det faktum att man i vissa fall strävar efter att låta utföra arbete på annat sätt än med stöd av ett arbetsavtalssystem i syfte att undvika arbetsgivarskyldigheter som hör till anställningsförhållandet eller genom att försöka vältra över kostnaderna för dem på arbetstagarna. Syftet med den föreslagna ändringen är inte att ändra gränsen mellan företagande och anställningsförhållande eller att ändra innehållet i etablerade anställningsförhållanden.

De sakkunniga har framfört att det utöver preciseringen av 1 kap. 1 § i arbetsavtalslagen också är nödvändigt att utveckla snabba och förmånliga rättsmedel för att stärka anställningsförhållandets

Betänkande AjUB 24/2022 rd

rättsliga karaktär. Enligt den utredning som fåtts har ministeriet inlett en utredning om alternativa metoder för att med låg tröskel utreda om arbete utförs i ett anställningsförhållande eller som företagare. Utskottet påskyndar utvecklingen av ett rättsmedel med låg tröskel.

DETALJMOTIVERING

2. Lagen om ändring av 13 kap. 15 § i lagen om sjöarbetsavtal

15§. Framläggning. På grund av ett tekniskt fel föreslås det att 2 och 3 mom. återinförs i sin tidigare lydelse. I 2 mom. om konventionen om arbete till sjöss används i den finska texten utöver konventionens namn också formen "merityöleissopimus". Utskottet föreslår som en teknisk korrigering att 2 mom. på finska ändras så att konventionen om arbete till sjöss skrivs på ett enhetligt sätt i momentet i formen "merityöleissopimus". Den svenska texten påverkas inte.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 215/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 215/2022 rd med ändringar i den finska texten. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 1 kap 1 § i arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetsavtalslagen (55/2001) 1 kap 1 § 1 mom. som följer:

Betänkande AjUB 24/2022 rd

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på ett sådant avtal (*arbetsavtal*) genom vilket en arbetstagare eller arbetstagare tillsammans som ett arbetslag förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivar- res räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag. I tvetydiga fall ska bedömningen av om ett anställningsförhållande föreligger göras genom en helhetsprövning med beaktande av villkoren för utförande av arbetet, de förhållanden under vilka arbetet utförs, parternas avsikt i fråga om rättsförhållandets karaktär samt andra omständigheter som påverkar parternas faktiska ställning i rättsförhållandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 13 kap. 15 § i lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 13 kap. 15 § i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011), sådan paragrafen lyder i lag 745/
2022, nya 2 och 3 mom. som följer:

Betänkande AjUB 24/2022 rd

13 kap.

Särskilda bestämmelser

15 §

Framläggning

Ett gällande certifikat för arbete till sjöss i enlighet med sjöarbetskonventionen, ett meddelande om att villkoren för arbete till sjöss iaktas och ett intyg i enlighet med tilläggen A2-I och A4-I till sjöarbetskonventionen om försäkring eller annan ekonomisk säkerhet enligt 13 a §, 17 § 2 mom. och 17 a § 2 mom. ska hållas framlagda för de anställda ombord på fartyg.

På fartyg i utrikestrafik ska dessa handlingar vara framlagda även på engelska.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 2.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Markus Lohi cent
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Terhi Koulumies saml
ersättare Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.